

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 31.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tirsdag hin 20. decembir 1927.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovu. Telf. 143.

1. árg.

FRIDUR ER EI BESTUR, men at ein nakað vil, skrivaði hitt gitna norska skald-ið Bjørnson, og hvussi mong hava ikki ásaðnað hesu orð sannleikans, síðani tey fyrstu flugu út ímillum manna. So eggjandi eru hesu orð fyrstu ferð søgd og so hvøllt hevur tað svarað aftur víða hvar um heimin, har hitt fámenta fólkið fann seg sjálvan og hvønn annan. Tey funnu seg í sínu trøngu tilveru hvar tey mátti sakna tað mest neyturvuliga, ið livið krevur; og tey leitaðu til onnur, sum sótu í somu korum, og tey lærdu at kenna hvønn annan, teirra hugsan var eins, teirra lív var eins — ein kold, tokugrá tilvera.

Henda tilvera var ófriðalig, tí tey vóru óttafull fyri tí, sum næst kundi henda, aldri trygg, men altíð vónleys vóru hesu menniskjur, sum frá sínum fyrsta degi livdu á lívins skugga-síðu. Men tá ið ljóðið um vilja ljómaði um heimin, vilja til sjálvi at strevast fyri friði, tí friði, sum øll heim leingjast eftir: friðurin til at liva, uttan stúran og ótta fyri at fáa til matnað og klædnað. Tað var tí eyðvitað, at hitt stóra liðið av menniskjum, sum høvdu sína tilveru á tí dökku og vónleysu skuggasíðu, sjálvkraft trinu inn í tað samfunds- og arbeidsfrælsa politiska liðið, sum socialdemokratíð er. Úr mongum smáum heimum, víða hvar, eru stórir talsmenn fyri sak teirra strevandi framkomnir, og tað er skiligt, at teir eina best hava fátan av, hvat ómetuligan týðning tað vil fáa fyri hitt arbeiddandi fólki at koma sær sjálvum til teir pallar í samfundinum, har lógarinnar reglur skrivast, har sum allar samfundssakir verða havdar á lofti og gjøgnumfórad. Hér er tað, at tað ræður um at hava vilja til at væla um samfundins líti, nora um tey neyðars rættindir, sum hitt fámenta fólkið hevur, gera ráðirnar rúmari til at liva í friði her í heimi til lívins enda.

Iggjøgnum strev, gjøgnum stríð gongur leiðin til frið, men sælt er at leggja seg til hvíldar, tá ið lívslofturnar fæðkast, og vita seg at hava verið í tí liðið, sum setti allar sín vilja og allar sín mátt til at gjøgnumføra eina broytni í samfundsskipanini, sum kundi skaffa øllum samfundins borgarum frið.

Her mega allir Føroyingar ásaðnað, at alt, sum viðvíkjur eini broyting av okkara núverandi samfundsskipan til frama fyri allar samfundins borgarar, bert og áleina hvíkur á Føroy-

ingum sjálvum, teirra vilja fyrst og fremst.

TAD ERU TEKIN TIL, AT hinir politisku flokkarnir við sínu orðgongu, frammanundan komandi lögtingsvalið, vilja gera alt tað teir eru mentur fyri at fáa fiskimenn og arbeidsmenn til at festa hit og átrúgv til teirra og teirra politik við at framfæra at teir eisini á sínu stevnu-skrá hava mál uppsett, sum ætlast at koma, serstakliga teim minni mógvandi í okkara landi. Tað kann til hetta sigast, at nakað er í tí at teir hava sett summi av sílikum málum upp; men eitt er at seta mál og og spurningar upp, og billa fólki inn, at hetta vilja vit gera fyri tykkum — eitt annað er: at lata sík mál æntin hvíla heilt, ella gjøgnumføra tey í sílikum skili ella óskilið, at hesar sakir meiri verða landsins smáfólki til skaða enn til gagn. Tá ið soleiðis hevur verið í skjótt 22 ár, so er tað heilt burtur úr vón og viti, framvegis at líta á sílikan hollan trúskap móti landsins smáfólki; tí teir hava verið okkum og okkara málum so »hollir«, sum tað kundi ventast av teimum.

Fyri at fáa sett skjótul á eitt sunt rættvist tingarbeid, sum kann føra til at allir landsins íbúgvar kunnu kenna Føroya Løgting, sum tað, tað eigir og skal vera: eitt Føroya Ting fyri Føroya fólk, mega allir Føroyingar sleppa øllum hesum vøkru og snotuligu orðum og teirra talandi upp á fjall, sum vit siga á góðum føroyskum máli.

Tað batar lítið at menn siga og syngja fegur orð, tá ið fólkið framvegis skal undir okinum ganga, og aldri sleppa rættuliga á fótur, vegna tingsins minni vøkru stóðu í týðandi sprongum, so at land og fólk ov mikið mega sjóttá sær sjálvt í ringum tíðum, sum tær ið nú nú hava verið í fleiri ár — og er tað at signa, at hava vit knógvað okkum iggjøgnum til dags, uttan at tað frá tingsins síðu, varð gjort nakað fyri at lætta byrðuna, so eru allar góðar grundir til at lata teir tingmenn sum sitið hava á lögtingið fara og kjósað sær aðrar í staðin! menn úr fólksins miðju, tí teir vita hvar í meinast tekur, teir og einans teir eru fórir til at fremja tey mál, sum gagna landi og fólkið, bæði á ein og annan hátt.

Socialdemokratir eru smámannsins nátturliga talsmenn, tí eiga teir eisini at sita á Føroya Løgtingið og verja rættindi smámannsins.

Hr. Rytters Kamp for Embedet.

Justits-Exelencen Svenning Rytter redder Byretspræsident-Embedet. Folketinget vedtager Rytter-Loven paa Trods af, at Retsplejeudvalget mod stort Flertal var imod. Den danske Rigsdag — et „Benenes“ Parlament.

Rytter-Loven underkastedes en Behandling i det i Henhold til Retsplejeloven nedsatte saakaldte staaende Retsplejeudvalgs Møde. I Udvalget sidder en Række fremtrædende Repræsentanter for den juridiske Verden, bl. a. Højesteretsjustitiarius Gram, Højesteretsdommer Lund, Landsretspræsident Friis, Dommer Bærentsen, Retspræsident Kyhl, Rigsadvokat Goll, Politidirektør Fabricius-Hansen, Politichef Mentzen, Dommer Knox, Aarhus, Dommer Jesper Simonsen, Højesteretsassessorerne Henriques og Bache og flere.

Fra Folkethingsudvalget var fremsat en Forespørgsel om Udvalgets Stilling til den nye Lovbestemmelse om Konstituering af Dommerembeder, og det viste sig, at Udvalget med meget stort Flertal, 13 Stemmer mod 4, udtalte sig imod Loven.

Det hedder i Udvalgets Skrivelse:

Efter at Sagen har været behandlet i Udvalgets i Dag afholdte Møde, har Udvalget med 13 Stemmer mod 4 vedtaget at svare, at Retsplejeudvalget, navnlig af Hensyn til Domstolenes Uafhængighed, maa fraraade, at der foretages nogen Ændring i den i Følge Retsplejelovens § 4, 2det Stykke, sidste Punktum, gældende Regel.

Samtidig med, at Retsplejeudvalget saaledes bestemte maa tage Afstand fra det foreliggende Forslag, skal man tilføje, at det under den videre Drøftelse i Udvalget med Tilslutning af et overvejende Flertal er blevet fremhævet, at en Forandring i den gældende Regel i alt Fald maatte begrænses til Hverv af tilsvarende Beskaffenhed som Dommerhvervet, f. Eks. som Voldgiftsdommer i internationale Forhold, og at det maatte foretrækkes, at foruden Samtykke gives ikke af en enkelt Retspræsident, men af Præsidentraadet. Et enkelt Medlem af Udvalget har udtalt sig for, at den, som beskikkes til midlertidigt at varetage det paagældende Dommerembede, bør have fast Konstitution for hele det Tidrum, i hvilket Embedets Indehaver er forhindret ved vedkommende offentlige Hverv.

Den korte Tid, der har staaet til Retsplejeudvalgets Raadighed, har ikke tilladt en indgående Prøvelse af det foreliggende Lovforslags Enkeltheder.

P. U. V.
C. Bærentsen,
Formand.

Da Skrivelsen blev forelagt i Folkethingsudvalget, vakte den betydelig Opsigt. Venstre var som altid lige glade, for dem gælder det blot om med alle Midler at sikre sig Hr. Rytters værdifulde Arbejdskraft som Minister. Men Højres Repræsentanter havde aabenbart ikke ventet dette Svar og var meget betenkelige. Fra Retspræsidenternes Raad forelaa en Skrivelse, hvori udtaltes, at Raadet ikke kunde udtale sig om Forslaget.

Det famøse Forslag om at ændre Retsplejeloven med det Formaal at bevare Justitsminister Rytters Embede som Byretspræsident, kom den 7. December til 2. og 3. Behandling i Folketinget.

Det var helt rørende at høre Hr. Rytter selv staa og bedyre, at Forslaget ikke var fremsat af Hensyn til hans Interesser, men udelukkende af — ak! — saa principielle Grunde.

Venstres Ordfører anbefalede Udvalgsmindretallets Standpunkt. Socialdemokratiets Ordfører

Hans Rasmussen havde allerede ved Sagens første Behandling præciseret, at Socialdemokratiet fandt dette Forslag ganske uantageligt, og den stedfundne Udvalgsbehandling havde paa intet Punkt ændret denne Opfattelse.

Betenkningen indeholder som Bilag to Erklæringer, hvoraf den ene er fra Præsidentraadet, der kort og godt erklærer sig inkompetent til at udtale sig om Sagen. Af større Interesse er Erklæringen fra det staaende Retsplejeudvalg, hvis Udtalelse Justitsministeren karakteristisk nok havde forsomt at indhente inden Lovforslagets Forelæggelse. Det staaende Retsplejeudvalg, der bestaar af vort Lands øverste Jurister, gaar skarpt mod Forslaget.

At Venstre mener at kunne lade haant om Retsplejeudvalgets Stilling er naturligvis Partiets egen Sag. For de Konservative maa det utvivlsomt være en stram Snaps at skulle negligere den af dette Parti saa ofte paaberaabte juridiske Sagkundskab.

Utvivlsomt burde et Spørgsmaal af denne Art have været underkastet en grundigere Behandling end den stedfundne. For at redde Embedet i Byret-

ten for Justitsministeren forsøgte Regeringen i Fjor i Tjenestemandsløven at indsmugle en Ændring af Retsplejeloven. Da dette mislykkedes, saa man sig nødsaget til at vælge en mere aabenlyst Fremgangsmaade. Justitsministeren forelagde da det Lovforslag, som vi nu behandler, men som er baade daarligt forberedt og mangelfuldt affattet. I Stedet for at give faste Regler gennem en klar Affattelse bygger Forslaget paa Tilvejebringelse af et Skon.

Hvorfor ikke være konsekvent og tillade Konstitution paa ubestemt Tid? Dette vilde dog i det mindste være et Skridt i Retning af Dommeres Ligestilling med andre Tjenestemand, mens det foreliggende Forslag hverken er Fugl eller Fisk.

Karakteristisk for Forslagets Behandling er det, at da det nedsatte Folkethingsudvalg havde afholdt sit sidste Møde, blev det nødvendigt at konferere med Ordførerne, — fordi Koncipienten havde glemt en Paragraf. (Munterhed). Det, der manglede, var Afgørelsen af Tidspunktet for Lovens Ikrafttræden. Det havde uægteligt været en køn Skandale, dersom en Lov, der tager Sigte paa en enkelt Embedsmand, var kommen til Behandling for anden Gang i en Skikkelse, hvori den overhovedet ikke kunde faa Betydning for denne Embedsmands Forhold.

Iøvrigt hvilede Forslagets Fremsettelse paa en Aftale mellem to politiske Partier, hvilket paa en beklagelig Maade var egnet til at give Befolkningen det Indtryk, at der i Rigsdagen drives politisk Tuskhandel med en Sag af Retsplejens Vigtighed. Den eneste Undskyldning, man har at anføre, er, at Loven skulde være »nødvendig«. En saadan Nødvendighed kan vi ikke erkende. Loven er ikke sagligt begrundet, og gennemføres den ikke, vil Resultatet formentlig blive, at Venstre bliver nødt til at finde en anden Justitsminister end Hr. Rytter, — og heri ser vi ingen Landsulykke.

Heilesen (Radikal) henviste til sine Udtalelser ved 1. Behandling, idet han understregede, at Retsplejeudvalgets Protest mod Loven af Hensyn til Domstolens Afhængighed indeholder den skarpeste Advarsel mod Lovens Gennemførelse. Ser Venstre og de Konservative bort fra en Advarsel af denne Art, ja, saa maa al Diskussion høre op.

Taleren erklærede, at Forslaget i Enkeltheder er slet og som Helhed uforsvarligt, kun egnet til at svække Lovgivningsmagtens Anseelse.

Justitsminister Rytter: Man hævder fra Modstandernes Side, at dette Forslag skyldes personlig Interesse med Henblik paa mig. Jeg maa derfor erklære, at økonomisk Interesse kan der ikke blive Tale om for mig, i hvert Fald ikke noget væsentligt. Som Justitsminister har jeg overhovedet ingen Indtægt af Embedet som Byretspræsident,